

Dr Dragan Martinović
Učiteljski fakultet Beograd

RELACIJE IZMEĐU POSTIGNUĆA U NASTAVI FIZIČKOG VASPITANJA I MORFOLOŠKIH KARAKTERISTIKA UČENIKA

1. UVOD

Sistematsko fizičko vaspitanje izaziva povoljne posledice na organizam, zbog čega bi trebalo da bude jedno od najvažnijih oružja u borbi pojedinca sa savremenim uslovima života. Ono je naročito važno u doba mlađeg školskog uzrasta, kada se kroz fizičke vežbe, koje se sprovode sistematski, izgrađuje i razvija ličnost.

Period razvoja učenika u osnovnoj školi je period kada se značajno može uticati na morfološke karakteristike i osobine ličnosti učenika, a samim tim i na postignuće u nastavi fizičkog vaspitanja.

2. METODOLOŠKA OSNOVA ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja jeste ispitivanje usvojenosti motoričkih umenja iz vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara i morfoloških karakteristika učenika.

Cilj istraživanja je ispitivanje povezanosti između usvojenosti motoričkih umenja iz vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara učenika četvrtog, petog, šestog i sedmog razreda osnovne škole, s jedne strane, i morfoloških varijabli, s druge strane.

Osnovni zadatak je ispitati povezanost između usvojenosti motoričkih umenja iz vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara od IV do VII razreda osnovne škole i morfoloških karakteristika.

Opšta hipoteza od koje se pošlo u ovom istraživanju jeste značajna povezanost između usvojenosti motoričkih umenja iz vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara i morfoloških karakteristika učenika.

U ovom istraživanju korišćene su servej istraživačka metoda i metoda teorijske analize, a kao tehnike korišćene su tehnika skaliranja, antropometrija i statističke tehnike obrade rezultata istraživanja.

Statistička obrada rezultata urađena je na PC računaru, koristeći statistički paket „SPSS“. Upotrebljena je skala procene usvojenosti motoričkih umenja iz vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara, parametri morfološkog statusa kao i tabelarno predstavljanje rezultata istraživanja.

Instrument u istraživanju

Kao pokazatelj usvojenosti motoričkih umenja poslužile su vežbe na spravama i tlu, atletika i sportske igre, a po planu i programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja – fizičko vaspitanje, kao i sledeće varijable za procenu morfoloških karakteristika učenika (telesna masa, visina tela, dužina noge, dužina ruke, srednji obim grudi, obim nadlaktice, obim potkolenice, kožni nabor nadlaktice, kožni nabor trbuha i kožni nabor potkolenice).

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika obuhvata ukupno 1002 učenika – učenica od IV do VII razreda osnovne škole.

3. ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

U tabeli 1. data je povezanost između usvojenosti motoričkih umenja i morfoloških karakteristika učenika četvrtog, petog, šestog i sedmog razreda osnovne škole zajedno, dakle, svih učenika koji čine uzorak ispitanika.

Tabela 1.

Morfološke karakteristike učenika osnovne škole	uče-	Vežbe na spravama i tlu	Atletika	Sportske igre	Usvojenost motoričkih umenja
Težina tela	r	-0.278	-0.140	-0.111	-0.223
	p	0.001	0.001	0.001	0.001
Visina tela	r	-0.092	-0.033	-0.066	-0.087
	p	0.003	0.294	0.049	0.006
Dužina noge	r	-0.097	-0.039	-0.042	-0.081
	p	0.002	0.219	0.218	0.011
Dužina ruke	r	-0.088	-0.062	-0.058	-0.094
	p	0.005	0.050	0.087	0.003
Srednji obim grudi	r	-0.249	-0.124	-0.080	-0.194
	p	0.001	0.001	0.017	0.001
Obim nadlaktice (opružene ruke)	r	-0.277	-0.130	-0.074	-0.203
	p	0.001	0.001	0.028	0.001
Obim potkolenice (maks.)	r	-2.286	-0.156	-0.085	-0.223
	p	0.001	0.001	0.011	0.001
Kožni nabor nadlaktice	r	-0.309	-0.233	-0.178	-0.287
	p	0.001	0.001	0.001	0.001
Kožni nabor trbuha	r	-0.370	-0.206	-0.188	-0.310
	p	0.000	0.001	0.001	0.001
Kožni nabor potkolenice	r	-0.324	-0.229	-0.191	-0.298
	p	0.001	0.001	0.001	0.001
Ukupno	N	1002	1002	884	1002

Posmatrano na nivou celog uzorka, povezanost između usvojenosti motoričkih umenja i morfoloških karakteristika učenika je u najvećem broju statistički značajna, ali u većem broju slučajeva zanemarljiva i veoma niska, a ponekad niska, mala. U svakom slučaju, uvek je prisutan negativan predznak korelacije, što ukazuje da su učenici koji su bolje usvojili motorička umenja imali manje vrednosti na merenju morfoloških karakteristika.

IV razred

Kod učenika četvrtog razreda, u najvećem broju slučajeva je utvrđena statistički značajna povezanost između usvojenosti motoričkih umenja i morfoloških karakteristika.

Posmatrajući odvojeno povezanost između vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara, s jedne strane, i morfoloških karakteristika učenika sa druge strane, utvrđeno je da nivo usvojenosti vežbi na spravama i tlu ima najveću povezanost sa morfološkim karakteristikama.

V razred

Kod učenika petog razreda u najvećem broju slučajeva je utvrđena statistički značajna povezanost između usvojenosti motoričkih umenja i morfoloških karakteristika.

Posmatrajući odvojeno povezanost između vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara, s jedne strane, i morfoloških karakteristika učenika sa druge strane, ponovo je utvrđeno da nivo usvojenosti vežbi na spravama i tlu ima najveću povezanost sa morfološkim karakteristikama.

VI razred

Kod učenika šestog razreda, u najvećem broju slučajeva je ponovo utvrđena statistički značajna povezanost između usvojenosti motoričkih umenja i morfoloških karakteristika.

Posmatrajući odvojeno povezanost između vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara, s jedne strane, i morfoloških karakteristika učenika sa druge strane, ponovo je utvrđeno da nivo usvojenosti vežbi na spravama i tlu ima najveću povezanost sa morfološkim karakteristikama.

VII razred

Kod učenika sedmog razreda, u najvećem broju slučajeva je ponovo utvrđena statistički značajna povezanost.

Posmatrajući odvojeno povezanost između vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara, s jedne strane, i morfoloških karakteristika učenika sa druge strane, ponovo je utvrđeno da nivo usvojenosti vežbi na spravama i tlu ima najveću povezanost sa morfološkim karakteristikama.

4. ZAKLJUČAK

Na osnovu dobijenih rezultata, može se reći da je nivo povezanosti između usvojenosti motoričkih umenja iz vežbi na spravama i tlu, atletike i sportskih igara i morfoloških karakteristika učenika od IV do VII razreda osnovne škole, zanemarljiva i veoma niska, a u nekim slučajevima niska.

5. LITERATURA

1. Bokan, B.; Radojević, J.; Radisavljević, L. (1990): *Proučavanje usvojenosti znanja i umenja iz vežbi na spravama i tlu (akrobatika) u fizičkom vaspitanju na uzrastu učenika osnovnih škola*. Godišnjak, FFK, Beograd.
2. Višnjić, D.; Martinović, D. (2005): *Metodika fizičkog vaspitanja*, BIGZ Publishing, Beograd
3. Kukulj, M. i saradnici (1993): *Poređenje dve baterije testova (JZFKMS i EUROFIT) za procenu fizičkih sposobnosti učenika*. Fizička kultura, 4, 196-200.
4. Lazarević, Lj. (1987): *Psihološke osnove fizičke kulture*, „Partizan“, Beograd
5. Lekić, D. (1997): *Fiziologija sporta*, Sportska akademija, Beograd
6. Martinović, D. (2003): *Postignuća u nastavi fizičkog vaspitanja, motoričke, morfološke i psihološke karakteristike*, Interprint, Beograd.
7. Ugarković, D. (1996): *Biologija razvoja čoveka sa osnovama sportske medicine*, FFK, Beograd.

RELATIONSHIP BETWEEN ACCOMPLISHMENT AND MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF STUDENTS IN TEACHING PHYSICAL EDUCATION

This research has measured the relationship and correlation between two categories. This relationship is shown by correlation coefficient (r) on a 1.00 to -1.00 scale. The 0 correlation coefficient points to no relation between categories. The higher the correlation coefficient, the greater the relation (correlation).

The sample of students researched was 1002.

Key words: PHYSICAL EDUCATION, ACCOMPLISHMENT, MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS, STUDENT.